

V sobotu hovořil nejprve A. La Regina z Říma na téma „Modelli architettonici romani del mondo sannitico“; mimo jiné podal přehled latinismů na epichorických nápisích z okolí Paesta a Abruzzu. A. Franchi De Bellis z Urbina předložila ve své přednášce *La diffusione del latino al di fuori del Latium vetus* k diskusi 21 archaických, převážně fragmentárních latinských nápisů nalezených mimo Latium. P. Poccetti z Říma přednesl zajímavý a metodologicky velmi přínosný příspěvek *La latinizzazione del mondo italico attraverso l'epigrafie* o šíření latiny ve starověké Itálii. Konferenci uzavřel R. Lazzeroni z Pisy přednáškou *Il latino delle iscrizioni di Pesaro*.

Celá konference přinesla mnoho nových podnětů pro studium archaických latinských památek i pro oblast italských jazyků a jejich vzájemných kontaktů. Atmosféra byla velmi pracovní, každý referát byl východiskem k delší, někdy i dosti bouřlivé diskusi.

D. Urbanová

„Rehabilitace“ spony z Praeneste

Dne 8. 10. 1992 uveřejnil italský deník *L'Unità* článek pod titulem „Ma quell' antica fibula è falsa, anzi è vera“. V českých zemích jsme si v poslední době zvykli slyšet slovo „rehabilitace“ velmi často, v oblasti archeologie by se sice mohlo jevit jako nepatřičné, ale zdá se, že i zde je na místě. Jedná se totiž o „rehabilitaci“ proslulé spony z Praeneste, nesoucí nejstarší dosud známý latinský nápis: *MANIOS MED FHE: FHKED NUMASIOI*, o jejíž pravosti se v posledních deseti letech vyslovovaly pochybnosti. Především díky pracím M. Guarducciové byla považována za falzum. Došlo to tak daleko, že v katalogu výstavy *L'Europa e gli Etruschi*, která se nyní koná v Grand Palais v Paříži, je spona přímo jako falzum uváděna. Nedávno vstoupil do dlouhotrvající diskuse o autentičnosti spony Edilberto Formigli, odborník na antickou techniku zpracování kovů (restauroval jeden ze dvou známých „bronzů“ z Riace), prostým prohlášením „Spona je pravá“. Učinil tak na semináři o etruských špercích, konaném na podzim v Murlo u Sieny.

Jeho tvrzení se zakládá na dlouhodobém archeometrickém výzkumu pomocí elektronických mikroskopů, rentgenu a mikrosond. Formigli ujišťuje, že pravost antických šperků se dá zjistit přesně jedině na základě těchto rozborů, jimiž lze odhalit „chyby“ zlatníků-falzifikátorů z 19. století, nebo spíše zjistit velmi drobné odchylky ve zpracování některých detailů. Doposud zřejmě nerušeně leží v mnoha muzeích bezpočet přísně střežených falzifikátů z minulého století. Na základě podrobných rozborů konstatuje Formigli, že radiografická zkouška vnitřku spony odhalila starověký způsob její stavby, a pozorování prováděná elektronickým mikroskopem ukázala obsah osmia a iridia, které byly charakteristickou příměsí v starověkém zlatě.

Doufejme tedy, že bylo v tomto směru Formigliem řečeno „poslední slovo“ o pravosti spony z Praeneste, a že je tedy možno prohlásit tuto důležitou antickou památku za „rehabilitovanou“.

D. Urbanová